

Hruboskalské skalní město

Vítejte v chráněné krajinné oblasti a geoparku Český ráj, v krajině pískovcových skalních měst, sopečných vrcholků, šumících lesů, rozkvetlých luk a třpytících se hladin rybníků. Vítejte v krajině dalekých rozhledů a hlubokých údolí se zurčícími říčkami, potoky a nádhernou řekou Jizerou. Vítejte v krajině po tisíce let obývané člověkem, který tu vystavěl hrady, zámky a malebné vesnice.

Bránou do tohoto světa je Dům přírody Českého ráje v Dolánkách u Turnova. Chráněná krajinná oblast Český ráj vznikla v roce 1955 jako první velkoplošné chráněné území v tehdejším Československu na rozloze 92 km². O padesát let později byla rozšířena na

plochu 182 km² a stala se součástí prvního světového geoparku UNESCO v České republice a ve střední Evropě. Geopark Český ráj leží mezi Jičínem, Sobotkou, Mnichovým Hradištěm, Turnovem, Železným Brodem, Jilemnicí a Novou Pakou a zaujímá 833 km². Území protíná střední

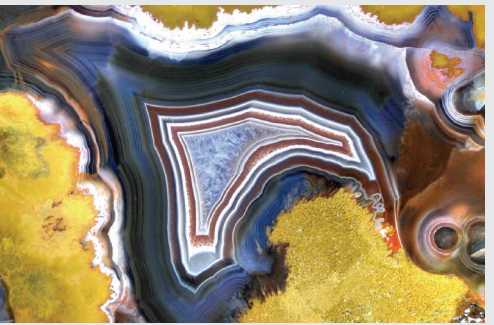
tok Jizery. Nejvyšším vrcholem je Kozákov, který se tyčí do výšky 744 m n. m. a nejnižše položeným místem je rybník Žabakor ve výšce 236 m n. m. Za velkou rozmanitostí zdejší přírody stojí výškové rozdíly, členitost skal, sevřená údolí, stinné rokle, ale i široké nivy a rozsáhlé hřibety.

Kde se vzal Český ráj?

Cesta do prvohor Krajina Českého ráje se započala formovat před 541–252 milióny let, kdy se kontinentální desky opakovaně srážely a vytvořily prakontinent Pangea. V tomto období prudkého rozvoje života vznikala pohoří, která byla později zarovnána erozí. Vulkanická aktivita a změny klimatu způsobily vymření řady druhů a nástup nové éry. Tuto dobu dokládají jedny z nejstarších hornin v sevřeném údolí řeky Jizery mezi Semily a Bítouchovem, kde uvidíte bítouchovskou žulu (metagranit), která krystalizovala před 541 milióny let.

Tip na výlet: Riegerova stezka – naučná stezka údolím Jizery

achát

Český ráj je krajem starých i mladých vulkánů. Ty nejstarší na Kozákovském a Táborském hřbetu pocházejí z doby před 260 milióny let, kdy došlo podél zlomů v zemské kůře k průniku magmatu na povrch. Při jeho tuhnutí vytvořily plyny dutiny, které následnou krystalizací vyplnily různé druhy drahých kamenů. Na první pohled obyčejný kámen – achát ukrývá uvnitř fantastický svět. Jeho krása vynikne až po rozříznutí a vyleštění.

Tip na výlet: Městské muzeum Nová Paka a Muzeum Českého ráje v Turnově

Dům přírody Českého ráje je návštěvnickým střediskem, které ve stále venkovní a vnitřní expozici přibližuje přírodní, kulturní a historické pozoruhodnosti této unikátní krajiny. Školám a dalším zájemcům nabízí specializované programy v Domě přírody i v terénu. V přízemí objektu se nachází prodej vstupenek, občerstvení a suvenýrů. Nabízené produkty pocházejí od regionálních producentů. K dispozici je i velký konferenční sál.

Dolánky u Turnova 9, 511 01 Turnov
GPS: 50.6035731N, 15.1716000E
tel.: 778 701 688, e-mail: dolanky@strevlik.cz
www.dumprirody.cz/ceskyraj

Provoz návštěvnického střediska Dům přírody Českého ráje zajišťuje: Středisko ekologické výchovy Libereckého kraje, p.o. (STŘEVLIK), Jizerská 190, 463 62 Hejnice, tel. 481 319 911, e-mail: info@strevlik.cz
www.strevlik.cz

Informační středisko CHKO Český ráj – Bukovina v arboretu u zámku Hrubá Skála přibližuje rozmanitost a krásu Hruboskalska.

Sedmihorky 100, 511 01 Turnov
GPS 50.5490708N, 15.1841703E
www.dumprirody.cz/ informacnisteidisko-chko-cesky-raj

Provoz IS CHKO Český ráj – Bukovina zajišťuje Středisko ekologické výchovy Český ráj, z.s., Sedmihorky 72, Turnov, 511 01, tel.: 606 704 924, e-mail: sev.ceskyraj@seznam.cz, **www.sevceskyraj.cz**

Správu a péči o CHKO Český ráj zajišťuje Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, regionální pracoviště Liberecko, Správa chráněné krajinné oblasti Český ráj, Antonína Dvořáka 294, 511 01 Turnov, tel.: 951 424 713 e-mail: ceskyraj@aopk.gov.cz, **ceskyraj.aopk.gov.cz**

Vydala Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky v roce 2018. ISBN 978-80-7620-092-0, 2. vydání – dotisk ©2026. Text: kolektiv autorů, fotografie e: Petr Jenč, Petr Jan Juračka, Jan Mertlík, Zdeněk Patzelt, Vladimír Šoltys, mapa: Jana Tomcová, grafický návrh a sazba: Zita Nielsen, Tisk: U N I P R E S spol. s r.o., náklad: 1 000

Na dno moře a zase vzhůru V druhohorách (před 252–66 mil. let) se Pangea začala rozpadat na jednotlivé desky, při jejichž kolizi vznikala nová světová pohoří – Alpy, Karpaty a Himálaj. Na konci druhohor před 95 milióny let pokrylo dnešní území Českého ráje křídové moře, do kterého řeky přinášely po desítky milionů let písek a štěrky. Jemný tmel vyplnil prostor mezi zrnky písku, až se vytvořily stovky metrů mocné vrstvy pískovců, základ dnešních skalních měst. V třetihorách (66–2 mil. let) pak byly při alpském vrásnění pískovce vyzdvíženy

Tip na výlet: sopky Českého ráje

Tábor a Zebín

Sopky patří mezi krajinné dominanty Českého ráje. K mohutným sopečným erupcím docházelo střídavě na různých místech. Na zemský povrch skrze vrstvy pískovců, pronikalo čedičové magma, které dnes vytváří řadu menších kuželovitých vrchů – Veliš, Čeřovka, Zebín, Humprecht, Výseř, Mužský. Některé z nich se v minulosti staly místem pro výstavbu hradů a kaplí, poté lomem na stavební kámen a dnes je většina z nich chráněným územím.

Tip na výlet: křížová cesta na Výseř

na povrch a vznikla v nich pravidelná síť zlomů a puklin. Sopečná činnost a následná dlouhodobá eroze dotvořily podobu krajiny.

Slunce, voda, vítr Ve čtvrtohorách krajina Českého ráje získala dnešní tvář. Výrazně ji ovlivnilo střídání dob ledových a meziledových. Vodní eroze za pomoci slunce, větru a mrazu vytvořila v dobách ledových podél puklin spleť hlubokých a úzkých chodeb oddělujících celé rokly, kaňonky, ale i samostatné skalní věže, a tak vznikla skalní města.

Tip na výlet: naučná stezka Prachovské skály

voštiny

Příběh pískovcových skal v Českém ráji začal v druhohorách na dně moře, ale jejich tvář se mění dodnes. Tajemní sochaři – slunce a voda, tlak a sůl – vytvářovali v pískovcích početné jeskyně, výklenky, převisy, dutiny, skalní brány, tunely, skalní okna, pseudoškrapy, skalní hříby, viklany. Povrch skal zdobí voštiny, malé útvary připomínající včelí plástve. Všechny tyto tvary uvidíte na naučných stezkách ve skalních městech.

Tip na výlet: naučná stezka Příhrazské skály

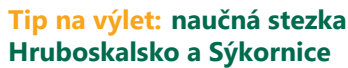
Víte, že...

- Trosky jsou ve skutečnosti pozůstatkem dvou vulkanických sopouchů? Vulkanologický výzkum potvrdil, že vyšší Panna je mladší než Baba.
- Prachovské skály patří k nejstarším chráněným územím v Evropě? Rezervaci jsou od roku 1933.
- v geoparku Český ráj se nacházejí Bozkovské dolomitové jeskyně s největším podzemním jezerem v Čechách? Jeskyně jsou pro veřejnost přístupné.
- borovice nízkého vzrůstu, které uvidíte na temenech skal, mohou být až 300 let staré? Vlivem extrémně podmiček rostou velmi pomalu.

Děkujeme Vám za ohleduplné chování k našemu společnému přírodnímu dědictví, za to, že

- táboříte a rozděláváte oheň jen na vyhrazených místech
- vjíždíte a parkujete jen tam, kde je to povoleno
- v národních přírodních rezervacích se pohybujete pouze po vyznačených cestách
- jezdíte na kolech po cestách pro cyklisty a ostatní návštěvníky
- chráníte živočichy a rostliny v jejich přirozeném prostředí
- odnášíte z přírody své odpadky

A photograph of a cave interior. The scene is dimly lit, with warm, golden-brown light illuminating the rocky walls and ceiling. A body of water in the foreground reflects the surrounding rock formations, creating a mirror-like effect. The water appears calm, with some ripples visible. The rock surfaces are textured and uneven, with various shades of brown and tan. The overall atmosphere is mysterious and serene.

A photograph of the main building of the Castle of the Teutonic Order in Toruń. The image shows a large, multi-story stone structure with a prominent central tower and several smaller towers. The walls are made of light-colored stone or brick, and the roof is dark. The castle is situated on a hill, and there are trees and greenery in the foreground and background.

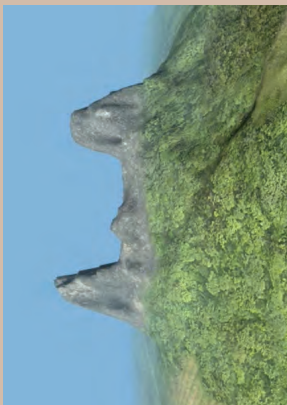

A detailed illustration of a Peregrine Falcon perched on a rocky outcrop. The bird is shown in profile, facing left, with its head turned slightly towards the viewer. It has a dark cap, a prominent yellow beak, and large, intense yellow eyes. Its plumage is intricately patterned with dark spots and streaks on a lighter background, particularly visible on its wings and tail. The bird's powerful yellow legs and sharp talons are firmly planted on the textured, grey rock. The background is a plain, light color, emphasizing the bird and its perch.

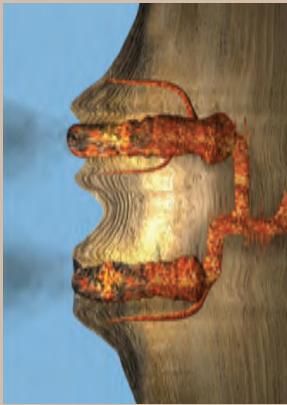
Hrad Kost u Sobotky

Ilustrace Pavel Procházka

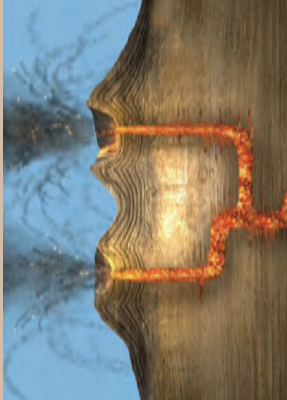
ky? *Ilustrace Ladislav Tomáš*

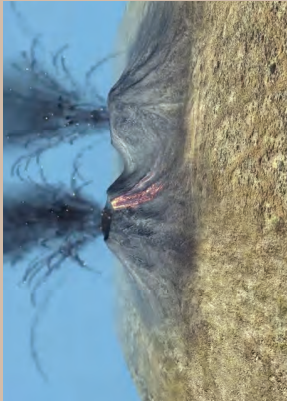
Do dvojitého kužele byly vtlačeny dva
mohutné pne částečně vychladlého
a tužšího magmatu.

*Do dvojitého kužele byly vtlačeny dva
mohutné pně částečně vychladlého
a tužšího magmatu.*

*Skrz pískovcovou kru prorazilo žhavé
magma a vytvořilo dvojvrcholovou
sopku.*

*Trosky (514 m n. m.) jsou třetího
sopkou, která vyvrhovala sopečnou
strusku.*

Z animace vzniku Trosek České geologické služby (www.geology.cz/svet-geologie).

